

HTML: STRUKTURA VEB STRANE

U OVOM DELU

Poglavlje 4
*Izrada jednostavne veb strane
(Uvod u HTML)*

Poglavlje 5
Označavanje teksta

Poglavlje 6
Dodavanje veza

Poglavlje 7
Dodavanje slika

Poglavlje 8
Označavanje tabela

Poglavlje 9
Obrasci

Poglavlje 10
Šta je suština verzije HTML5

IZRADA JEDNOSTAVNE VEB STRANE

(Uvod u HTML)

U prvom delu knjige upoznali ste se sa osnovama veb dizajna. Pošto smo razmotrili najvažnije koncepte, vreme je da zasučemo rukave i bacimo se na izradu jedne prave veb strane. Napravićemo krajnje jednostavnu stranu, ali po istim principima po kojima se prave i one najsloženije.

U ovom poglavlju ići ćemo korak po korak da biste stekli osećaj za označavanje dokumenta HTML oznakama. U tom cilju koristićete priložene vežbe.

Evo šta želim da postignete u ovom poglavlju:

- Steknete osećaj za to kako se koristi označavanje u HTML-u i razumete elemente i atribute.
- Vidite kako čitači veba čitaju HTML dokumente.
- Naučite osnovnu strukturu HTML dokumenta.
- Steknete prvi uvid u to kako funkcionišu CSS stilovi.

Neka vas ne brine to što na ovom mestu nećemo učiti konkretne tekstualne elemente ili pravila u vezi sa stilovima; o njima će više reči biti u narednim poglavljima. Za sada je važno koncentrisati se na proceduru, opštu strukturu dokumenta i novu terminologiju.

Veb strana, korak po korak

U poglavlju 2, *Kako funkcioniše veb*, videli ste kako izgleda HTML dokument. Sada ćete sami napraviti jedan dokument i doznati kako se on ponaša u čitaču veba. Primer u ovom poglavlju sastoji se od pet osnovnih koraka izrade veb strane.

Korak 1: Počnite sa sadržajem. Prvo ćete napisati sirov tekstualni sadržaj da biste videli šta čitači veba rade s njim.

Korak 2: Strukturirajte dokument. Naučićete sintaksu HTML elemenata i elemente koji dokumentu daju strukturu.

U OVOM POGLAVLJU

Uvod u
elemente i atribute

Postupno uputstvo za označavanje
jednostavne veb strane

Elementi koji čine strukturu
dokumenta

Jednostavni stilovi

Rešavanje problema
s veb stranama

HTML težim putem

Ja se držim svoje klasične, staromodne metode učenja HTML-a – sama pišem kôd. Nema boljeg načina da istinski shvatite kako funkcioniše označavanje od ručnog pisanja dokumenta, oznaku po oznaku, i njegovog otvaranja u čitaču veba. Ne treba mnogo vremena da se stekne osećaj za ispravno označavanje dokumenata.

Mada možete odlučiti da koristite neki od gotovih programa za veb dizajn, lakše ćete ih i efikasnije koristiti ukoliko naučite HTML i razumete kako funkcioniše. Osim toga, biće vam drago što možete da pogledate izvornu datoteku i znate šta gledate. I još nešto – HTML je dobro znati ako tražite rešenje problema, ukoliko neka veb strana ne radi dobro, ili ako hoćete da izmenite podrazumevano formatiranje koje je generisao program za izradu veb strana.

Profesionalni veb dizajneri i programeri svakako teže ka tome da ručno označavaju sadržaj zato što tako imaju bolju kontrolu nad kodom i mogu sami da odlučuju koji elementi će se koristiti.

Korak 3: Obeležite elemente teksta. Sadržaj ćete opisati odgovarajućim tekstualnim elementima, a zatim ćete naučiti kako se koristi HTML.

Korak 4: Dodajte sliku. Dodaćete sliku na stranu i uz to naučiti kako se koriste atributi i prazni elementi.

Korak 5: Izmenite izgled strane pomoću stilova. U ovoj vežbi videćete kako se pomoću CSS-a formatira sadržaj.

Na kraju vežbe imaćete napisan izvorni dokument za veb stranu prikazanu na slici 4-1. Nije nešto, ali je početak.

Tokom vežbe, često ćemo proveravati naš rad u čitaču – verovatno više nego u stvarnom životu. Pošto je ovo uvod u HTML, korisno je videti kako svaka, pa i najmanja promena utiče na izvornu datoteku.

Prvo treba pokrenuti editor teksta

U ovom poglavlju, a i u celoj knjizi, HTML dokumente ćete pisati ručno, pa zato prvo treba da pokrenete editor teksta. Onaj koji ste dobili sa operativnim sistemom, na primer Notepad (Windows) ili TextEdit (Macintosh), biće sasvim dovoljan. I drugi editori teksta su u redu ako mogu da čuvaju čisto tekstualne datoteke sa oznakom tipa *.html*. WYSIWYG programi za izradu veb strana, kao što je Dreamweaver, za sada vam neće trebati. Namera mi je da vas ovde naviknem na ručno označavanje teksta (videti izdvojen odeljak „HTML težim putem“).

U nastavku teksta videćete kako se u Notepadu i TextEditu otvaraju novi dokumenti. Čak i ako ste ove programe već koristili, vredi se na brzinu podsetiti

kako se primenjuju pojedini parametri, da biste vežbe koje slede uradili što bolje. Počecemo s Notepadom; korisnici Maca mogu da preskoče sledeći odeljak.

Slika 4-1. U ovom poglavlju ćemo napisati izvorni dokument za ovu veb stranu, korak po korak.

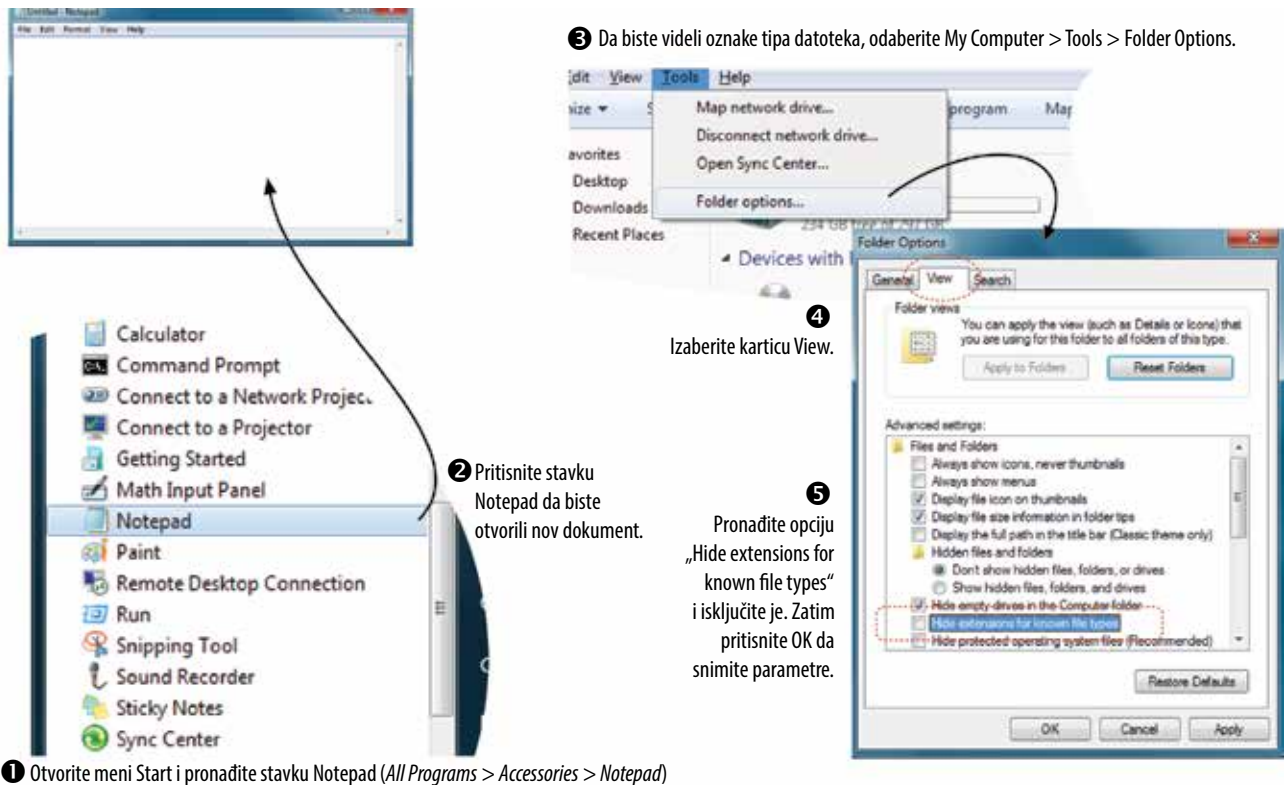
Izrada novog dokumenta u Notepadu (Windows)

Ovo su koraci za izradu novog dokumenta u Notepadu za Windows 7 (slika 4-2):

1. Otvorite meni Start i spustite se do Notepada (u podmeniju Accessories) ❶.
2. Pritisnite Notepad; otvoriće se prozor novog dokumenta. Možete početi da pišete ❷.
3. Sledeći korak je omogućiti da se vide oznake tipa datoteka. Ovaj korak nije neophodan prilikom izrade HTML dokumenata, ali je koristan da bi se tipovi datoteka jasnije i brže uočili. Izaberite „Folder Options...“ iz menija Tools ❸, a zatim karticu „View“ ❹. Pronađite opciju „Hide extensions for known file types“ i isključite je ❺. Pritisnite OK da biste sačuvali ovo podešavanje. Nadalje će se oznake tipa datoteka videti.

NAPOMENA

U Windowsu 7 pritisnite taster **Alt** da biste otvorili meni **Tools** i pristupili stavci **Folder Options**. U Windowsu 8.1, ova opcija se zove „Change folder and search options“ i nalazi se pod stavkom **Options** na kartici **View**.

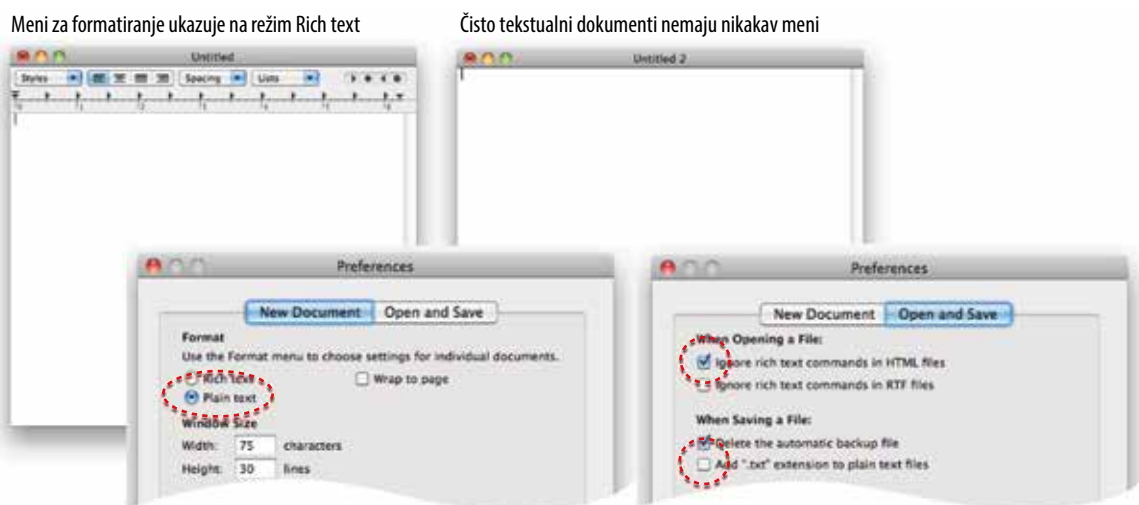

Slika 4-2. Izrada novog dokumenta u Notepadu.

Izrada novog dokumenta u TextEditu (Mac OS X)

TextEdit automatski pravi dokumente u formatu „rich text“, sa skrivenim naredbama za formatiranje pomoću kojih se dobija podebljan tekst, podešava veličina fonta itd. TextEdit je u režimu „rich text“ kada se na vrhu prozora nalazi paleta za formatiranje (u režimu običnog teksta, ta paleta nije prikazana). HTML dokumenti moraju biti čisto tekstualni, pa treba izmeniti opciju Format, kao u primeru (slika 4-3).

1. Preko Findera pronađite TextEdit u direktorijumu *Applications*. Zatim pritisnite dvaput ime ili ikonicu TextEdit da biste pokrenuli istoimenu program.
2. TextEdit otvara nov dokument. Po paleti za formatiranje videćete da se nalazite u režimu Rich Text. Evo kako da ga promenite.
3. Otvorite okvir za dijalog Preferences u meniju TextEdit.
4. Treba podesiti tri parametra:
Na kartici „New Document“ izaberite „Plain text“.
Na kartici „Open and Save“ izaberite „Ignore rich text commands in HTML files“ i isključite opciju „Add '.txt' extensions to plain text files“.
5. Kada završite, pritisnite crveno dugme u gornjem levom uglu.
6. Nakon što napravite nov dokument, paleta za formatiranje se neće više prikazivati, pa možete da snimite svoj tekst kao HTML dokument. Svaki dokument uvek možete vratiti u Rich Text format tako što ćete izabrati Format → Make Rich Text kada TextEdit ne koristite za HTML.

Slika 4-3. Kako da pokrenete TextEdit i u meniju Preferences izaberete format Plain Text.

Korak 1: počnite sa sadržajem

Pošto smo otvorili novi dokument, vreme je da započnemo pisanje. Veb strana uvek počinje sadržajem, pa ćemo i mi tu početi. Vežba 4-1 služi da naučite kako se unosi sirov tekstualni sadržaj i snima dokument u nov direktorijum.

Vežba 4-1 | Unesite sadržaj

1. Pokrenite editor teksta i unesite dole navedeni sadržaj početne strane u novi dokument. Kopirajte ga onako kako ga ovde vidite – ne menjajte prelom redova. Sirovi tekst za ovu vežbu dostupan je na adresi www.learningwebdesign.com/4e/materials.

Black Goose Bistro

The Restaurant

The Black Goose Bistro offers casual lunch and dinner fare in a hip atmosphere. The menu changes regularly to highlight the freshest ingredients.

Catering

You have fun... we'll handle the cooking. Black Goose Catering can handle events from snacks for bridge club to elegant corporate fundraisers.

Location and Hours

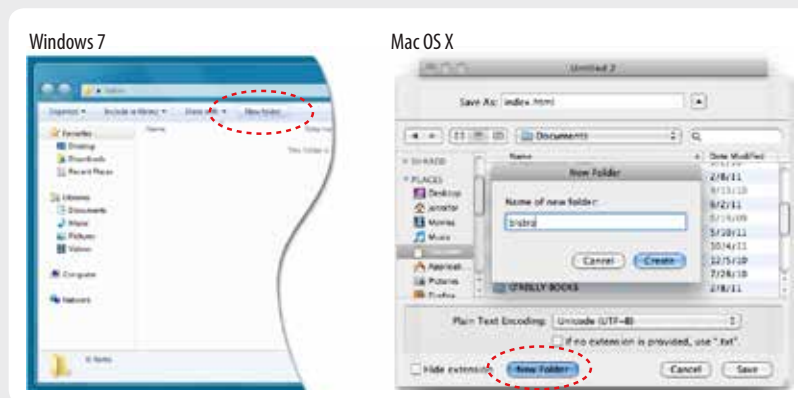
Seekonk, Massachusetts;

Monday through Thursday 11am to 9pm, Friday and Saturday, 11am to midnight

2. U meniju File izaberite „Save” ili „Save as” da biste otvorili okvir za dijalog Save As (slika 4-4). Prvo treba da napravite nov direktorijum u kojem će biti sve datoteke za vašu veb lokaciju (drugim rečima, treba da napravite lokalni osnovni direktorijum).

Windows: Pritisnite ikonicu na vrhu da biste napravili nov direktorijum.

Mac: Pritisnite dugme „New Folder”.

Slika 4-4. Snimate datoteku *index.html* u nov direktorijum pod nazivom „bistro”.

Pravila za davanje imena

Prilikom davanja imena datotekama važno je poštovati sledeća pravila:

Koristite pravilne nastavke za datoteke. HTML i XHTML datoteke moraju da se završavaju nastavkom *.html*. Slike za veb moraju biti obeležene u skladu s formatom njihove datoteke: *.gif*, *.png* ili *.jpg* (*.jpeg* je takođe prihvatljiv nastavak).

Nikada ne koristite razmake u imenima datoteka. Za razdvajanje reči u imenima najčešće se koriste znak za podvlačenje ili crtica, na primer, *robins_bio.html* ili *robins-bio.html*.

Izbegavajte specijalne znakove kao što su *?*, *%*, *#*, */*, *:*, *;*, *•* itd. Pri imenovanju datoteka koristite samo slova, brojeve, znak za podvlačenje, crtice i tačke.

Neki serveri prave razliku između malih i velikih slova u imenima datoteka, neki ne. Zato je uvek bolje koristiti samo mala slova u imenima datoteka, jer je njima lakše upravljati.

Neka imena budu kratka. Kada su imena kratka, manja je i datoteka. Ako baš morate da zadate dugačka imena od više reči, razdvajajte reči crticama, na primer *veoma-dug-naslov-dokumenta.html*, radi čitljivosti.

Uvedite sopstvena pravila. Za velike veb lokacije korisno je razviti sopstvena pravila za davanje imena datotekama. Na primer, jedno pravilo može biti da uvek koristite mala slova i da reči razdvajate crticama. Kasnije nećete morati da nagađate kako se beše zove datoteka koju hoćete da povežete s drugim datotekama.

Šta čitači veba ignorišu

Pojedine informacije iz izvornog dokumenta, čitač će ignorisati. U te informacije spadaju:

Više belina (razmaka).

Kada čitač naiđe na više uzastopnih razmaka, on prikazuje samo jedan razmak. Znači, ako u dokumentu piše

u stara, dobra vremena

čitač prikazuje

u stara, dobra vremena

Prekid reda (znak za početak reda).

Čitači pretvaraju znakove za prelazak na početak reda (engl. *carriage return, CR*) u beline, pa prema prethodno navedenom pravilu o ignorisanju više razmaka, prekidi redova ne utiču na formatiranje strane. Tekst i elementi se nastavljaju sve dok čitač ne naiđe na nov blok-element u dokumentu, kao što su naslov (**h1**), pasus (**p**) ili znak za prekid reda (**br**).

Tabulator.

Tabulatori se takođe prevode u znakove razmaka – znači, beskorisni su.

Nepoznate oznake.

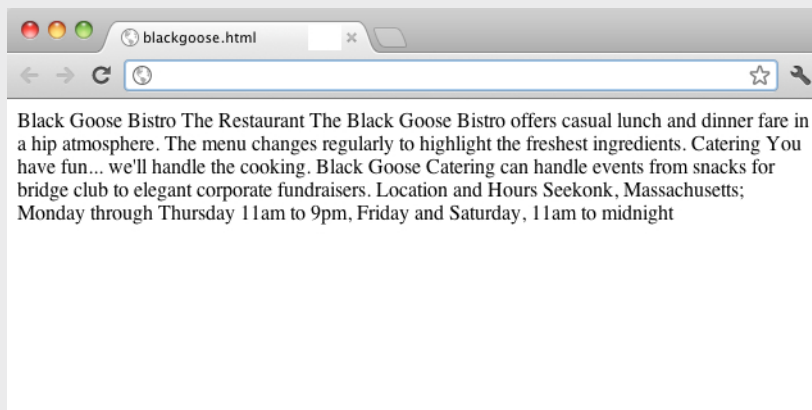
Čitač ignoriše oznake koje ne prepoznaje ili koje su nepravilno napisane. Zavisno od elementa i čitača, to može dovesti do različitih rezultata. Čitač može da ne prikaže ništa, ili može da prikaže sadržaj oznake kao da je normalan tekst.

Tekst u komentarima.

Čitač neće prikazati tekst naveden između specijalnih oznaka `<!--` i `-->` koje se koriste za označavanje komentara. Videti izdvojen odeljak *Dodavanje skrivenih komentara*, kasnije u ovom poglavlju.

Dajte novom direktorijumu ime *bistro* i snimite tekstualnu datoteku *index.html* u taj direktorijum. Korisnici Windowsa će morati da izaberu opciju All Files posle Save as type kako bi sprečili da Notepad doda nastavak .txt imenu datoteke. Ime datoteke mora da se završava sa *.html* da bi čitač veba mogao da je prepozna kao veb dokument. Dodatne savete o imenovanju datoteka, videti u izdvojenom odeljku „Pravila za davanje imena“.

Da vidimo sada kako datoteka *index.html* izgleda u čitaču. Pokrenite svoj omiljeni čitač (ja koristim Firefox) i u meniju File izaberite Open ili Open File. Odaberite datoteku *index.html* da biste je otvorili u čitaču. Videćete nešto kao na slici 4-5. O rezultatima će više reči biti u narednom odeljku.

Slika 4-5. Sadržaj početne strane u čitaču veba.

Čemu nas uči korak 1

Sadržaj koji smo uneli ne izgleda baš najbolje (slika 4-5). Tekst je spojen – a nije bio takav u originalnom dokumentu. Iz ovoga treba izvući par pouka. Prva je da čitač veba ignoriše prekide reda iz izvornog dokumenta. (U izdvojenom odeljku „Šta čitači veba ignorišu“ dat je spisak ostalih informacija iz izvornog dokumenta koje se ne prikazuju u prozoru čitača.)

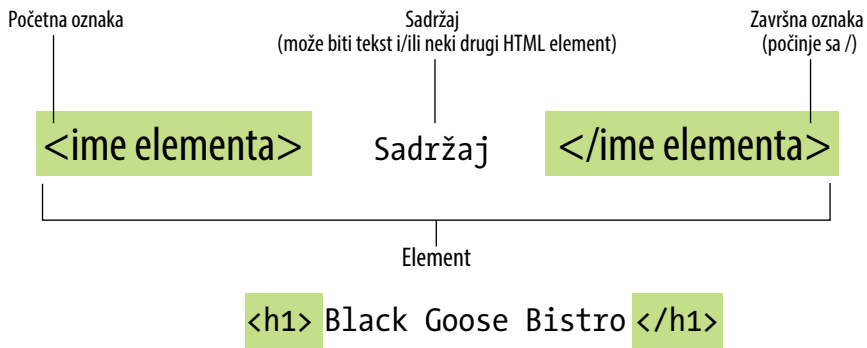
Druga pouka je da nije dovoljno samo ispisati sadržaj i nazvati dokument *.html*. Čitač može da prikazuje tekstualni sadržaj datoteke, ali taj sadržaj još uvek nema *strukturu*. Tu na scenu stupa HTML. Pomoću jezika za označavanje dodaćemo strukturu: prvo samom HTML dokumentu (korak 2), a zatim i sadržaju strane (korak 3). Kada zna strukturu dokumenta, čitač veba može bolje da prikaže stranu.

Korak 2: strukturirajte dokument

Snimili smo sadržaj u dokument sa oznakom tipa *.html* – sada možemo da ga označavamo.

Predstavljamo HTML elemente

U poglavlju 2, *Kako funkcioniše veb*, videli ste primere HTML elemenata s početnom oznakom (`<p>` za pasus, na primer) i završnom oznakom (`</p>`). Pre nego što počnemo da dodajemo oznake našem dokumentu, pogledaćemo anatomiju jednog HTML elementa (njegovu *sintaksu*) i proći kroz najvažniju terminologiju. Generički kontejnerski element prikazan je na slici 4-6.

Slika 4-6. Delovi kontejnerskog HTML elementa.

Elementi se prepoznaju po *oznakama* (engl. *tags*) u izvornom tekstu. Oznaka se sastoji od imena elementa (obično je to skraćenica nekog dužeg, opisnog imena) unutar ugaonih zagrada (`<` `>`). Čitač veba zna da je tekst unutar zagrada skriven i ne prikazuje ga u svom prozoru.

Ime elementa se pojavljuje u *početnoj oznaci* (engl. *opening tag, start tag*) i zatim u *završnoj oznaci* (engl. *closing tag, end tag*) ispred koje je kosa crta. Završna oznaka deluje kao prekidač za isključivanje elementa. Pazite da ne koristite obrnutu kosu crtu (engl. *backslash*) u završnim oznakama (videti savet „Kosa crta i obrnuta kosa crta“).

Oznake dodate oko sadržaja nazivaju se *označavanje* (engl. *markup*). Ne zaboravite da se *element* sastoji od sadržaja i svog označavanja (početne i završne oznake). Nema ju, međutim, svi elementi sadržaj. Neki su po definiciji *prazni*, na primer element `img`, koji se koristi za dodavanje slike strani. O praznim elementima čitaćete malo kasnije u ovom poglavlju.

Još jedna stvar ...velika slova. U HTML-u nije važno da li su imena elemenata napisana velikim ili malim slovima. Znači, što se tiče čitača veba, ``, `` i `` jednaki su. Međutim, u XHTML-u (strožoj verziji HTML-a) imena svih elemenata moraju biti napisana malim slovima. Mnogim veb programerima i dizajnerima sviđa se urednost XHTML-a, pa sve pišu malim slovima – što ću i ja raditi u ovoj knjizi.

Element čine i sadržaj i oznake.

SAVET

Kosa crta i obrnuta kosa crta

U HTML oznakama i URL adresama koristi se kosa crta (`/`). Ona se na standardnoj QWERTY tastaturi nalazi ispod upitnika (`?`).

Kosu crtu je lako pomešati sa obrnutom kosom crtom (`\`), koja se nalazi ispod znaka za uspravnu crtu (`|`). Obrnuta kosa crta ne funkcioniše ni u oznakama ni u URL adresama, pa je nemojte koristiti.

